

FYSIOTERAPEUTTIKOULUTUS SUOMESSA

Suomalaisen fysioterapeuttikoulutuksen vaiheita

Fysioterapeuttikoulutuksella on Suomessa pitkät perinteet. Eija-Leena Wuolion (Suomen liikuntahistoria, Helsinki 1982) mukaan sairasvoimistelu haluttiin 1800-luvun puolella yhdeksi voimistelunopettajakoulutuksen oppiaineeksi, koska jo silloin oltiin huolestuneita koululaisten ryhdistä. Vuonna 1908 annetun keisarillisen asetuksen mukaan näin tapahtuikin. Vuonna 1929 annettiin kuitenkin asetus, jonka mukaan fysioterapia, silloiselta nimitykseltään lääkitysvoimistelu, erotettiin voimistelunopettajatutkinnosta ja tilalle perustettiin oma kaksivuotinen opintolinja.

Helsingin yliopiston voimistelulaitoksella toteutettu lääkitysvoimistelukoulutus lakautettiin vuonna 1942. Tuona ajankohtana lääkärit olivat kuitenkin havainneet fysioterapian eli ”liikunnallisen jälkihoidon” merkityksen invaliditeettia vähentävänä toimintana virkistys- ja mukavuustarkoituksessa annettavan hieronnan ja kylpyläkäsitteilyjen rinnalla. Fysioterapia sai uuden merkityksen toisessa maailmansodassa vammautuneiden henkilöiden kuntoutuksessa. Koulutus aloitettiinkin uudelleen vuonna 1945, tällä kertaa Invalidisäätiöllä.

Vuonna 1956 perustettiin Invalidisäätiön koulutuksen rinnalle valtion lääkitysvoimistelijakurssit. Vuonna 1965 koulutus yhdistettiin osaksi Helsingin IV sairaanhoitopilaitosta, ja samalla vuosikymmenellä se laajeni myös Lappeenrantaan, Tampereelle, Jyväskylään ja Ouluun. Fysioterapeuttikoulutus palasi 3,5-vuotisena korkeakoulujärjes-

telmään vuonna 1991, jolloin käynnistyivät ensimmäiset väliaikaiset ammattikorkeakoulut. Tällä hetkellä Suomessa valmistuu alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita fysioterapeutteja yhteensä 15:stä ammattikorkeakoulusta.

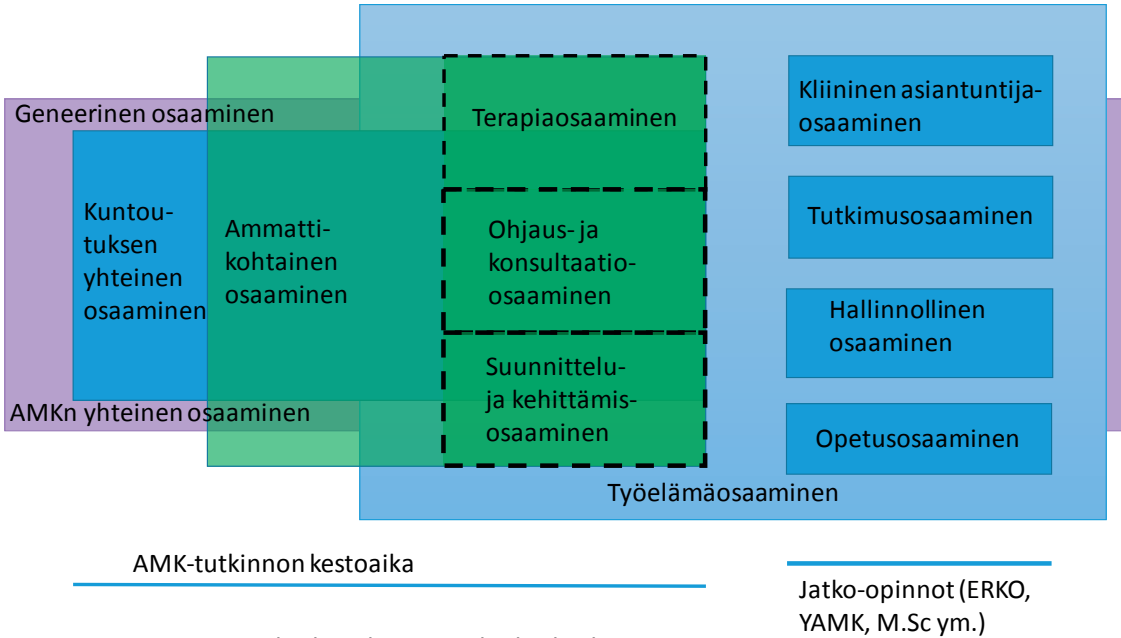
Fysioterapeutit kuntoutuksen ammattilaisina

Fysioterapeuttikoulutus on kuntoutusalan koulutus. Fysioterapeutin peruskoulutus sisältää ammattikohtaisena osaamisena terapiosaamista, ohjaus- ja konsultaatio-osaamista sekä suunnittelu- ja kehittämisosaamista. Peruskoulutuksen jälkeen fysioterapeutti voi jatkaa opintoja kliiniseksi asiantuntijaksi, tutkijaksi, hallinnon asiantuntijaksi tai opettajaksi. Koko peruskoulutuksen oleellisena osana on vahva työelämäyhteys.

Fysioterapia kuvataan vuoden 2016 fysioterapian ydinosaamistyöryhmän raporttiluonnoksessa *fysioterapiatieteeseen perustuvana terveys- ja kuntoutusalan ammattina, jonka keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat liike, liikkuminen ja toimintakyky. Fysioterapiaa tarjotaan henkilöille, joiden liikkumis- ja toimintakyky ovat tai saattavat olla uhattuina ikääntymisen, vamman, kivun, sairauden, toimintahäiriön tai ympäristötekijöiden johdosta.* Fysioterapian tavoitteena on tukea yksilön aktiivisen osallistumisen mahdollisuuksia hänen toimintaympäristössään elämän eri vaiheissa.

Lain terveydenhuollon ammattihenkilöistä pykälän 5 mukaan sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) myöntää

Kuntoutuksen AMK-tutkinto, ammattialakohtainen osaaminen

Kuvio 1. Fysioterapeuttikoulutus kuntoutusalan koulutuksena.

hakemuksesta oikeuden harjoittaa fysioterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut kyseiseen ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. Näitä tutkintonimikkeitä ovat lääkintävoimistelija, erikoislääkintävoimistelija, fysioterapeutti ja fysioterapeutti (AMK). Lisäksi pykälän 8 mukaan Valvira ”myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa Suomessa fysioterapeutin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä EU- tai ETA-valtion kansalaiselle, jolle on jossakin muussa EU- tai ETA-valtiossa kuin Suomessa saadun koulutuksen perusteella kyseisessä valtiossa myönnetty unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettu tutkintotodistus tai sen kanssa vastaavaksi määritelty koulutuksesta annettu asiakirja, joka kyseisessä valtiossa vaaditaan oikeuden saamiseksi kyseisiin ammatteihin”.

Fysioterapeuttien toimintaa ohjaa niin sanottu fysioterapiaprosessi eli kliinisen päätelyn prosessi, ja se toteutuu tiiviissä yhteistyössä asiakkaan/potilaan/kuntoutujan kanssa. Prosessi käynnistyy asiakkaan toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden yksityiskohtaisella tutkimisella. Tutkimiseen kuuluu taustatieto-

jen kartoittamisen lisäksi asiakkaan haastattelua, kehon rakenteiden palpointia sekä liikkeiden, liikkumisen ja toimintakyvyn havainnointia ja mittaamista. Fysioterapeutin tekemät päätelmät pohjautuvat anatomiseen, biomekaaniseen ja fysiologiseen tietoon kehon rakenteista ja toiminnoista. Fysioterapeuttinen tutkiminen edellyttää ongelmanratkaisukykyä. Fysioterapeutti kokoaa tutkimisen tulosten perusteella johtopäätökset ja määrittelee fysioterapeuttisen diagnoosin. Se kuvaa tiivistettynä asiakkaan senhetkisen toimintakyvyn sekä liikkumisen rajoitetta ylläpitävän toimintahäiriön ja sitä aiheuttavat tekijät.

Fysioterapeutti asettaa tutkimisen tuloksiin pohjautuen fysioterapian tavoitteet yhdessä asiakkaansa kanssa. Terapia sisältää terveyttä ja toimintakykyä edistävää ohjausta ja neuvontaa, terapeutista harjoittelua sekä manuaalista ja fysikaalista terapiaa siten, että asiakkaalle tulee mahdolliseksi toimia ja osallistua mahdollisimman aktiivisesti omassa toimintaympäristössään. Fysioterapeutti valitsee terapiamenetelmiä tutkimustuloksiin pohjautuen eli toteuttaa niin sanottua näyttöön perustuvaa fysioterapiaa.

Suomen fysioterapeutit ry fysioterapian kehittäjänä

Suomen fysioterapeutit ry on fysioterapeuttien ammattijärjestö, joka kehittää jäsentensä kanssa hyvää suomalaista fysioterapiakäytäntöä. Se on toimintatapa, joka korostaa näyttöön perustuvaa ammatillista toimintaa eli ”parhaan saatavilla olevan tutkimuksellisen tiedon yhdistämistä fysioterapeutin kliiniseen kokemukseen ja potilaan käsityksiin”.

Suomen fysioterapeutit on julkaissut vuonna 2004 käynnistyneen Hyvä fysioterapiakäytäntö -hankkeen yhteydessä kolme ajoittain päivitettävää fysioterapiasuositusta: Polven ja lonkan nivelrikon fysioterapia, Sepelvaltimopotilaan liikunnallinen kuntoutus ja Kaatuminen ja kaatumisvammojen ehkäisy.

Suomen fysioterapeutit ry tekee tiivistä yhteistyötä myös kansainvälisten toimijoiden kanssa. Suomi oli vuonna 1951 yhtenä yhdestätoista fysioterapeuttien maailmanjärjestön (WCPT, World Confederation for Physical Therapy) perustajamaasta. Suomen Fysioterapeutit on laatinut fysioterapeuttien maailmanjärjestön (WCPT) eettisiin ohjeisiin perustuvat fysioterapeutin eettiset ohjeet. Niissä kuvataan terveydenhuollon yhteistä arvoperustaa, ja niiden avulla tuetaan fysioterapeutteja valintojen kriittisessä arvioinnissa ja eettisten valintojen tekemisessä. Ohjeiden keskeisiä teemoja ovat fysioterapeutin suhde asiakkaaseen, säädösten noudattaminen, fysioterapeutin asiantuntijuus ja ammatillisuus, toiminnan laatu, talouden ja yhteiskunnan näkökulman huomiointi ja fysioterapiasta tiedottaminen.

Fysioterapeuttikoulutus

Fysioterapeutin tutkinto suoritetaan ammattikorkeakoulussa ja se on 3,5-vuotinen (210 opintopistettä) alempi ammattikorkeakoulututkinto (Bachelor-taso). Suomenkielistä koulutusta järjestää 14 ammattikorkeakoulua, ruotsinkielistä koulutusta Arcada ja englanninkielistä koulutusta Satakunnan ammattikorkeakoulu. Jokaisella ammattikorkeakoululla on autonomia opetussuunnitelman tekemisessä, mutta suunnitelmaa ohjaavat ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARE-

NE), opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM: Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon) ja fysioterapeuttikoulutusten eurooppalaisten korkeakoulujen verkoston (ENPHE) osaamisalue-suositukset ja kuvaukset. Opinnot perustuvat sekä terveysalan yleisiin kompetensseihin että fysioterapian ammattispesifeihin kompetensseihin eli osaamiskokonaisuuksiin. Tavoitteena on osaaminen, joka mahdollistaa itsenäisen työskentelyn alan asiantuntijatehtävissä ja alan itsenäisenä yrittäjänä (EQF/NQF taso 6). Eri kouluissa osaamiset painottuvat sisällöllisesti hieman eri tavoin.

Fysioterapeuttien koulutusta on tärkeä tarkastella sekä tietojen, taitojen että ammatillisen identiteetin kehittymisen näkökulmasta. Fysioterapeuttikoulutuksessa tietäminen liittyy siihen, miten opiskelija ymmärtää, analysoi ja soveltaa tietoa ihmisen terveyden, liikkumisen ja toimintakyvyn edistämiseksi. Tekemiseen liittyy perusteiden hallinta ja fysioterapeuttiseen tutkimiseen pohjautuva, yksilöllisiä tarpeita varten suunniteltu ja toteutettu terapia sen eri muotoineen. Ammatillisen identiteetin rakentuminen sisältää itseluottamuksen, itsesäätelyn ja reflektiivisyyden kehittymistä. Tämä tarkoittaa fysioterapeuteilla muun muassa oman kehon tuntemista, ryhmässä toimimisen taitoa, terapeuttisen työotteen kehittymistä, oman osaamisen ja oimien rajoitteiden tunnistamista sekä valmiuksia jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen (CPD, continuous professional development) ja moniammatilliseen yhteistyöhön.

Koulutusten välinen yhteistyö

Fysioterapiakoulutusta kehittämään perustettiin Suomen Fysioterapiakouluttajat ry vuonna 1994. Yhdistys edistää yhteistyötä kouluttajien välillä ja siten vaikuttaa fysioterapiakoulutuksen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Yhtenä tärkeänä yhdistyksen toiminnan tavoitteena on yhteistyön kehittäminen fysioterapian opettajien ja kenttäohjaajien kanssa, sillä kliinisen harjoittelun ohjaajilla on tärkeä rooli osana koulutuksen toteuttamista.

Euroopan tasolla fysioterapiakoulutuksella on yhteinen verkosto ENPHE (European Net-

work of Physiotherapy in Higher Education). ENPHE mahdollistaa ainoana eurooppalaisena organisaationa laajamittaisen, fysioterapiao-
pettajien ja opiskelijoiden yhtäaikaisen tapaa-
misen ja yhteistyön. Tavoitteina on koota yh-
teen Euroopan alueen fysioterapeuttikoulu-
tukset ja yhteistyössä kehittää fysioterapia-
koulutusta sekä kannustaa laadukkaana fysio-
terapeuttikoulutuksen yhteisten standardien
kehittämiseen.

ENPHELLä on vuosien varrella ollut monia työryhmiä, joiden tuottamat sisällöt ovat liittyneet esimerkiksi opetussuunnitelmaan, oppimiseen, opettamiseen, fysioterapeuttien kompetensseihin ja käytännölliseen harjoit-
teluun sekä oppimisen tukemiseen. Kaikkien ryhmien tuotokset ovat luettavissa ENPHE:n kotisivuilla ja hyödynnettävissä koulutus-
ten suunnittelussa ja toteuttamisessa. ENPHE on myös työstänyt yhdessä fysioterapeuttien maailmanjärjestön WCPT:n kanssa fysiotera-
pian eurooppalaisia osaamiskuvauksia (ESCO, European Skills, Competencies, Qualifications and Occupations). Osaamiskuvaukset on tar-
kennettu seuraaville tehtäväalueille: Physiotherapy expert, Communicator, Collaborator, Manager, Health care promotor, Reflective practitioner, Professional.

Fysioterapialla on tilausta

Yhteiskunnan muutoksen myötä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on uudistettu. Uudistuksien myötä myös työntekijöiden välistä työnjakoa on kehitetty, siinä osana on fysioterapeuttien suoravastaanotto toiminta. Suoravastaanotossa on kyse siitä, että akuutit tuki- ja liikuntaelinvaivaiset asiakkaat ohjautuvat fysioterapeutin vastaanotolle ilman lääkärinkontaktia. Tällä pyritään sekä palvelujen nopeutumiseen että kustannusten hallintaan.

Väestön ikääntymisestä, elintasosairauksien lisääntymisestä ja vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta johtuen tuki- ja liikuntaelin-
sairauksien (TULE) määrä on lisääntynyt ja lisääntyy edelleen tulevaisuudessa. Jo nyt TULE-sairaudet ovat yksi merkittävin syy lääkärille hakeuduttaessa. Vain osa TULE-potilaista voidaan kuntouttaa, sillä julkisissa viroissa on

vähän fysioterapeutteja tarpeeseen nähden. TULE-vaivoja toki hoidetaan myös yksityisellä sektorilla, mutta suoravastaanotto toiminnalla pyritään kehittämään julkisen puolen palveluntarjontaa.

Fysioterapialla on "tilausta" myös siksi, että monien viimeaikaisten tutkimusten pohjalta muun muassa monissa olkapää- ja polviongelmissa ollaan siirtymässä hoitolinjan valinnassa operatiivisista hoidoista konservatiivisiin hoitoihin. Sama on jo aiemmin tapahtunut esimerkiksi selän TULE-ongelmissa, joiden osalta konservatiivisella hoidolla on vahvaa näyttöä.

Opiskelijoiden kertomaa

"Fysioterapeuttikoulutus antaa laajat valmiudet ihmisen perusliikkumisen ja toimintakyvyn arviointiin. Opintojen ensimmäisenä vuonna keskityttiin ihmisen anatomian ja fysiologian tuntemukseen, perusliikkumisen havainnointiin ja terapeuttiseen harjoitteluun. Toisena vuonna opiskeltiin aikuisten fysioterapiaa ja fysioterapeuttista tutkimista. Vuosi sisälsi laajat tuki- ja liikuntaelimestön sekä neurologisen fysioterapian opinnot. Kolmantena opiskeluvuonna harjaannuttiin lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden fysioterapiassa.

Opintosisältöjen jakautuminen selkeisiin aihekokonaisuuksiin helpotti aiheisiin perehtymistä. Pienryhmätyöskentely ja itsenäinen teoriaopiskelu korostuivat. Opinnot sisälsivät paljon käytännön harjoitustunteja koululla. Käytännön harjoittelujaksot seurasivat teoriaopintoja ja harjoittelupaikat olivat monipuolisesti eri puolilta fysioterapia-alan työkenttää.

Itse koen opintojen edenneen nousujohteisesti, ja nyt viimeisen vuoden opiskelijana huomaan tietojen ja taitojen karttuneen valtavasti opiskelun aikana. Edellisten vuosien aikana karttunut osaaminen toimii pohjana uuden tiedon omaksumiselle ja omalle ammatilliselle kasvu-

le. Itsevarmuus ja -luottamus lisääntyvät opintojen edetessä. Käytännönläheinen opetus antaa mielestäni hyvät valmiudet toimia fysioterapeuttina valmistumisen jälkeen. Fysioterapeutin työkenttä on laaja, ja opiskelu antaa hyvän kokonaiskuvan ja ymmärryksen mahdollisuuksista, joita ala tarjoaa.” (Tuomo Vuohensilta, 4. vuoden fysioterapeuttiopiskelija, TAMK.)

“It is funny the way things change so quickly. Looking back, some years ago, when I was dreaming about becoming a physiotherapist, I thought that I knew what physiotherapy is, I thought I knew what I would be working in. Now I can say I was wrong in some aspects. Nevertheless, I was right in some others. Being a physiotherapist is a great way of doing what I want the most; helping others, but it is not as easy as I thought.

Physiotherapy is an easy word to say, but, it is a complex concept. For me physiotherapy is a tool to prevent, to cure, to rehabilitate people that suffer or suffered from a disability, a disorder, an accident, an incident in their life that broke the balance and created a disorder in their life.

I studied in Finland, but I am not Finnish, I am Spanish. I have a previous university degree and I decided to change everything in life, to do what I wanted: to become a physiotherapist. Maybe because of that I studied hard and happy, feeling lucky every day because I was making my dream come true. Maybe because of my age, I am not a child anymore, or maybe because of my background of living abroad, it was not a problem for me, and actually it is wonderful to grow with knowledges coming from everywhere. Nevertheless I must admit that it is a great challenge for Finnish and international students to understand each other's point of view. I had the great opportunity to have four months clinical practice abroad,

in two different countries, UK and Spain. It was wonderful to see the different approaches for the same kind of diseases or disorders, some common points, some different ones, and all of them useful and, most important, patient-health orientated.

What is physiotherapy for me now? I feel that physiotherapy for me is like a great ocean where I'm starting to row on a small kayak. I feel like a small grain in a desert. The way I believe I can become a better physio is through the knowledge. That's why I'm starting a Master program in Jyväskylä University, and hopefully after that a PhD. For me the knowledge is the key of everything, together with the experience as a physio, “hands on”, as one of my most lovely teachers would say. It is up to us to keep studying more and more, after graduation and hopefully by working to become a good physiotherapist.” (Alfredo Ruiz, vastavalmistunut fysioterapeutti, SAMK.)

Marja-Leena Lähteenmäki,
fysioterapian yliopettaja, TAMK

Maija Kangasperko, fysioterapian lehtori, SAMK